

HAMMERFEST KOMMUNE

Saksbehandler: Tom Eirik Ness		
Sluttbehandlende vedtaksinstans (underinstans):		
Dok. offentlig: ☒ Ja ☐ Nei Hjemmel: Off. lov §:	Klageadgang: Etter FVL: ☒ Ja ☐ Nei	
Møte offentlig: ☒ Ja ☐ Nei Hjemmel: Komm.l. §:	Etter Særlov: ☐ Ja ☒ Nei	
Saksnr: 04/01543 - 2		Arkivnr.: U40 &13
Utvalgssaksnr 090/04	Utvalg Styret for Miljø- og utvikling	Møtedato 26.10.04

Sak: Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten - Barentshavet

I. Saksdokumenter (vedlagt): Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten - Barentshavet **333**

II. Saksdokumenter (ikke vedlagt)

III. Saksutredning

Bakgrunn:

I Stortingsmelding nr. 12 (2001 – 2002), *Rent og rikt hav*, som ble presentert våren 2002 og som Stortinget ga sin tilslutning til våren 2003, ble det bestemt at det skal utarbeides helhetlige forvaltningsplaner for alle norske kyst- og havområder. Det første området hvor slike planer skal etableres er for Barentshavet. Det er nå utarbeidet fire samlerapporter (utredninger) om konsekvenser av påvirkninger; for fiskeri, petroleumsvirksomhet (som var på høring i 2003), skipstrafikk, og ytre påvirkninger. Fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger er sendt ut på høring til kommunene og utgjør sammen med den tidligere gjennomførte utredningen om konsekvenser av helårig petroleumaktivitet en sentral del av grunnlaget for forvaltningsplan for området Lofoten – Barentshavet. Ansvarlig utførende for utredningen om fiskeri har vært Fiskeridepartementet i samarbeid med Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Forvaltningsplan dekker er tidsperspektiv frem til 2020.

Fakta:

Utredningen omhandler følgende temaer (kort resyme):

Utvikling i havklima

Innenfor det tidsperspektivet som forvaltningsplan er tenkt å dekke, fram til 2020, viser klimamodellene endringer i overflatetemperaturen med pluss/minus 1. grader C. Dette ligger innenfor de naturlige variasjonene som temperaturmålingene hittil har vist. På lengere sikt derimot, mot slutten av dette århundret, viser klimamodellene at forutsatt en jevn økning i atmosfærens CO₂-innhold så vil også temperaturen i Barentshavet stige og det vil bli vesentlig forandringer som særlig vil komme til syne ved at isen trekker seg tilbake.

Om økosystemet

Forvaltningsplan skal baseres på at rådgivningen skal være økosystembasert. Ved en ev. klimaendring der isgrensen i Barentshavet flyttes nordover kan det bety økt innstrømming av atlantisk vann og høyere produksjon i området samtidig som beiteområdene for viktige arter kan bli utvidet nor- og østover.

Arter som makrell og kolmule kan utvide sine beiteområder inn i Barentshavet. Gytefeltene for lodde kan forskyves østover til Murmansk-kysten og på sikt så langt øst som til Novaja Semlja. Også gytefeltene for sild kan forskyves nord- og østover og ungsilda kan vokse opp i det østlige Barentshavet. Gytefeltene for torsk vil også kunne forskyves nord- og østover, og med varmere vann og større planktonproduksjon kan høstningspotensialet for torsk bli vesentlig høyere.

Utvikling i utvalgte bestender

Barentshavet er et rikt og høyproduktivt havområde og huser en rekke forskjellige fiskebestander og andre viktige marine organismer. I utredningen er det valgt ut fire av de aller viktigste høstbare bestandene: sild, lodde, torsk og reke, dette for og beskrive en tenkt utvikling under fem forskjellige forvaltningsregimer; **redusert fiskepress, økt fiskepress mot tidligere lite utnyttede arter samt lavere trofiske nivå, variasjon i innstrømming av atlantisk vann med virkninger på primærproduksjonen og endringer i beskatningsmønsteret med økt fiskepress mot ulike aldersgrupper som følge av endring i flåte og/eller fangstmønster.**

Redusert fiskepress: øker gytebestandene, men fører til endringer i økosystemet med hardere predasjonspress på bl.a. dyreplankton og mer mat for arter som beiter på de respektive bestander.

Økt fiskepress: reduserer gytebestandene med fare for rekrutteringssvikt og bestandskollaps.

Økt fiskepress mot tidligere lite utnyttede arter, og på lavere eller høyere trofisk nivå: vil med økt press på lavere nivå gi mindre mat for torsk som igjen kan føre til dårligere vekst og lavere gjennomsnittsvekt. For sild og lodde betyr fiske på lavere nivå høsting av plankton, noe som kan bety begrensninger for begge bestander.

Variasjon i klima og innstrømming av atlantisk vann: vil kunne føre til endringer i vandringsmønsteret og gyteområder. Reka kan få tidligere kjønnsskifte og økt vekst. Økosystemeffektene kan bl.a. føre til høyere predasjon av torsk på byttedyr som lodde og reke og større tilgjengelighet av ungsild i Barentshavet, noe som igjen kan føre til økt beitepress på loddelarver.

Endringer i beskatningsmønster og fiskepress mot ulike aldersgrupper som følge av endringer i flåte- eller fangstmønster: kan omfatte bl.a vern av ungtorsk, mens økt fiske på ungsild, unglodde og yngre reke kan føre til reduksjon i produksjonspotensialet og reduksjon i gytebestanden av reke. Økt fiske etter eldre torsk og reke kan styrke disse bestandene.

Effekter av spesifikke fiskerier

Bifangst av undermåls fisk av de kommersielle artene og av ikke-kommersielle fiskearter er et betydelig problem og det er innført en rekke forskjellige reguleringer for å begrense bifangstene. Dette omfatter bl.a maskevidde-størrelse, seleksjonsrister i trål og stegning av fiskefelt. De største bifangstproblemene finner vi i rekefisket der småfisk fanges sammen med reker.

For enkelte fiskeredskaper er det også et problem med uønsket fangst av sjøfugl for eksempel lomvi med garn og havhest med line. Også sjøpattedyr, spesielt kystselarter, fanges i garn. Den største påvirkningen på sjøfugl og sjøpattedyr er ved overfiske med påfølgende matmangel.

Bunnfiskeriene har også en betydelig negativ effekt på visse typer bunnfauna særlig saktevoksende sårbare dypvannskoraller og svamper. Det er derfor satt i gang overvåking og kartlegging av korallrevområdene og fiskeriene er regulert i slike områder ved at korallrevområdene stenges for bunntåling og at det er pålagt en generell aktsomhetsplikt.

Samfunnsmessige effekter av fiskeriene

Utenfor kysten og i havområdene utenfor Nord-Norge fiskes det vesentligste kvantumet i de norske fiskeriene. I ti-årsperioden fra 1993 – 2002 er det høstet fisk av fartøyer hjemmehørende innen utredningsområdet til en førstehandsverdi på ca. 30 milliarder kroner, og i samme periode ble det levert fisk til en verdi av 33 milliarder kroner i landsdelen.

Fiskeriene kan grovt deles i to typer næringsvirksomhet, selve fisket og fiskeforedlingen. Karakteristisk for begge er at de også utnytter flere fiskebestander. Et annet fellestrekk er overkapasitet. Fiskefartøyene har en fangstkapasitet som langt overskrider en bærekraftig utnyttelse av fiskeressursene og foredlingsanleggene har en mye større produksjonskapasitet enn det markedet vil absorbere fra Norge.

Fiskeriene som foregår i havområdene som dekkes av denne utredningen er samlet sett de viktigste for Norge. For kystsamfunn i Nord-Norge er de fundamentale, og de står for en stor del av landets eksportinntekter fra fiskeriene. Riktig forvaltet i et rent og rikt hav vil disse fiskeriene kunne bidra til store fangstinntekter og eksportverdier i uoverskuelig framtid.

Sjøpattedyr

For årene 1992 – 1995 er det beregnet at vågehvalen langs norskekysten og i Barentshavet hadde et årlig konsum på om lag 1,8 millioner tonn biomasse fordelt på 602 000 tonn krill, 633 000 tonn sild, 142 000 tonn lodde, 256 000 tonn torsk, 128 000 tonn hyse og 55 000 tonn andre fiskearter. Beregninger som er gjort viser at vågehvalen tok ut om lag 19% av den sterke 1991-årsklassen og så mye som 52% av den svake 1996-årsklassen med sild.

I år med selinvasjoner tas det store mengder med sel som bifangster særlig i garnfiskeriene. For eksempel ble det i de dramatiske årene for selinvasjon i 1987 og 1988 henholdsvis registrert ca. 56 000 og ca. 22 000 dyr som bifangst i garn.

Kongekrabbe

Som introdusert art til økosystemet Barentshavet er det særlig viktig å få kunnskap om hvorledes kongekrabben påvirker økosystemer. Hva spiser den og hvor mye og hvordan og til og til hvor spær krabben seg er sentrale spørsmål. Kunnskapen om strukturen i bestanden og rekruttering til bestanden er også av stor betydning for å kunne vurdere påvirkningsgraden.

Nasjonale forpliktelser som følge av internasjonale avtaler og konvensjoner:

Herunder menes de forpliktelser som legges på nasjonal forvaltning av de marine levende ressurser gjennom Havrettskonvensjon og FNs konvensjoner om miljø og utvikling, og forpliktelser knyttet til mer artsspesifikke konvensjoner. Et felles trekk ved flere av avtaleverkene er at de viser hvor stor vekt det legges på sjøpattedyr.

Arealkonflikter

Arealkonflikter kan oppstå i forhold til direkte påvirkbare aktiviteter som petroleumsrelatert virksomhet, havbruk, skipstrafikk, militær aktivitet og fritidsaktiviteter, men også i forhold til marine verneområder, verdifulle områder for sjøfugl og sjøpattedyr og verdifulle oppvekst og gyteområdet for fisk.

Forbeholdet for oppdrettsnæringen

Veksten i havbruksnæringen er nøye knyttet sammen med hvor mye vi kan høste i havet. De pelagiske artene lodde, kolmule, tobis, øyepål, hestemakrell, makrell og sild utgjør råstoffgrunnet i forproduksjon til havbruksnæringen.

Havbruksaktivitetenes påvirkning av fisken i utredningsområdet

Når det gjelder oppdrett av torsk så kan det stilles spørsmål ved ev. påvirkning på de ville bestandene, men de genetiske forskjellene er små og i forhold til den store norsk-arktiske torskebestanden antas at denne bestanden er så stor at genetisk påvirkning ikke vil forekomme. Når det gjelder parasitter og sykdom så kan torskeoppdrett medføre en påvirkning, spesielt på kystnære bestander. Kunnskapshullene er betydelige og særlig når det gjelder effekter knyttet til oppdrett av marine arter.

Kunnskapshull

De viktigste kunnskapshullene i den biologiske forståelsen av økosystemet i Barentshavet kan summeres til:

- manglende kunnskap om sentrale økologiske interaksjoner mellom ulike komponenter i økosystemer
- romlig fordeling av sjøpattedyr og sjøfugl gjennom hele året
- manglende grunnleggende biologisk og økologisk kunnskap om bunnsamfunn
- nøyaktigheten til en offisielle fiskeristatistikken

For og komme videre mot en bedre forståelse av økosystemet Barentshavet og dermed en bedre forvaltning så må forskningen rette større fokus mot økologiske interaksjoner.

Obs! interaksjoner = konkurranseforholdet mellom de ulike artene i et økosystem og hvordan dette påvirkes av inngrep, eks. fiskeriene i Barentshavet

Vurdering/konklusjon

Barentshavet er et dynamisk økosystem som gjennomgår store naturlige svingninger i klima og oseanografi i løpet et år og mellom år. Planter og dyr har tilpasset seg dette og gjennomgår svingninger i tråd med klimact og variasjon i næring og byttedyr. Dette igjen at uansett hvor mye kunnskap vi skaffer oss, og hvor gode og føre-var vår forvaltning av dette økosystemet er, så vil bestandsnivået av kommersielt viktige arter variere. At en bestand går tilbake i størrelse trenger ikke nødvendigvis bety at forvaltningen har vert feil, men kan like godt være en naturlig reaksjon på endret klimatiske forhold.

Forvaltningen må ta høyde for denne dynamikken ved å bruke føre-var-prinsippet i alle beslutninger slik at bestandskollaps unngås i perioder med naturlig nedgang i bestandene.

En svakhet med utredningen er at den ikke omhandler livet i havet langs kysten innenfor utredningsområdet, men gjelder kun fra grunnlinja og utover. Dette er beklagelig ettersom store områder med tareskog langs Finnmarkskysten er nedbeitet av kråkeboller.

Fra Trøndelagskysten og nordover langs kysten helt til grensa mot Russland er store områder med tareskog (eks. stortare, fingertare, sukkertare) nedbeitet av drøbak kråkebollen (*Strongylocentrotus droebachiensis*) på en slik måte den har nesten forsvunnet helt. Man (forskere, fiskere osv) ble først klar over dette problemet tidlig på 1970- tallet utenfor Trøndelagskysten og i dag er tareskogen borte mange steder langs kysten helt til russegrensa. De nedbeitede områdene karakteriseres som "ørkener under vann" og nesten alt liv ned til 5-6 meter dybde er borte.

Dette påvirker igjen oppvekstområder for kystnære fiskebestander, ved at viktige fiskeslag som kysttorsk, sei og steinbit har tareskogen som oppvekstområder (bl.a. som "barnekammer" for fiskeyngel, beiteområde osv). Det kan derfor være en sammenheng mellom nedbeiting av tareskog og nedgangen i kystfisket mange steder. Tareskogen betegnes som havets "regnskoger" og huser ca. 250 forskjellige arter som har hele eller deler av sin livssyklus i tareskogen. Tareskogen vokser på steinbunn og er unik med at den forvandler normalt uproduktive hav/kystområder til produktive oaser.

Forsker Knut Sivertsen v/Fiskeriforskningen i Tromsø (som har studert tareskogen langs Finnmarkskysten i over 20 år) hevder at til sammen ca. 90% av tareskogen er nedbeitet i Loppa, Alta, Kvalsund, Hammerfest, Hasvik kommuner. Det internasjonale råd for havforskning (ICES) har krevd full stans i alt kysttorskefiske i Finnmark f.o.m. 2003, p.g.a. sterkt reduserte bestander. Fiskerimyndighetene har, med bakgrunn i dette, likevel valgt å tillate en mindre kvote kysttorsk

Nedbeiting av tareskog er det "glemte miljøproblem" i Norge, og har ikke fått den "status" innenfor politikk, forvaltning, media osv som det fortjener.

Utredningen er veldig vag og generell og sier ingenting nytt når det gjelder mulige konflikter mellom petroleumsaktivitet og fiskerier i området Lofoten - Barentshavet. Den mangler scenarier om hva som kan skje i fremtiden, eks. økt petrulumsvirksomhet og dets innvirkning på fiskeriene.

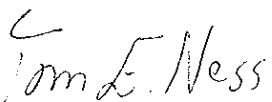
IV. Saksbehandler innstilling:

Hammerfest kommune ved Styret for Miljø- og utvikling har følgende kommentarer til utredningen av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet:

- Nedbeiting av tareskog, med de konsekvenser det innebærer for livet i havet langs kysten innenfor utredningsområdet må utredes og taes med i Forvaltningsplan for området Lofoten -- Barentshavet
- Utredningen er veldig vag og generell og sier ingen ting nytt når det gjelder mulige konflikter mellom petroleumsaktivitet og fiskeriene i området Lofoten – Barentshavet. Dette må utredes bedre gjennom egne scenarier.

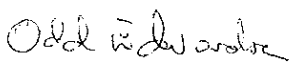
Styret for Miljø- og utvikling har ingen kommentarer til utredningen utover dette og støtter det arbeidet som Fiskeridepartementet har igangsatt.

Hammerfest, den 14.10.04

<Tom Eirik Ness>
<miljøvernrådgiver>

Etatsjefs innstilling:

Hammerfest, den 14.10.04

<Odd Edvardsen>
<sektorleder>

Rådmannens innstilling:

Hammerfest, den 14.10.04

Daghy Haga
rådmann

PS 090/04 Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten - Barentshavet

IV. Saksbehandler innstilling:

Hammerfest kommune ved Styret for Miljø- og utvikling har følgende kommentarer til utredningen av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet:

- Nedbeiting av tareskog, med de konsekvenser det innebærer for livet i havet langs kysten innenfor utredningsområdet må utredes og taes med i Forvaltningsplan for området Lofoten – Barentshavet
- Utredningen er veldig vag og generell og sier ingen ting nytt når det gjelder mulige konflikter mellom petroleumsaktivitet og fiskeriene i området Lofoten – Barentshavet. Dette må utredes bedre gjennom egne scenarier.

Styret for Miljø- og utvikling har ingen kommentarer til utredningen utover dette og støtter det arbeidet som Fiskeridepartementet har igangsatt.

Hammerfest, den 14.10.04

Tom Eirik Ness
miljøvernrådgiver

Sektorleders innstilling:

Hammerfest, den 14.10.04

Odd Edvardsen
sektorleder

Rådmannens innstilling:

Hammerfest, den 14.10.04

Dagny Haga
rådmann

Behandling i Styret for Miljø og Utvikling - 26.10.04:

Votering: Som innstillingen – enstemmig vedtatt.

Vedtak i Styret for Miljø og Utvikling - 26.10.04:

Hammerfest kommune ved Styret for Miljø- og utvikling har følgende kommentarer til utredningen av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet:

- Nedbeiting av tareskog, med de konsekvenser det innebærer for livet i havet langs kysten innenfor utredningsområdet må utredes og taes med i Forvaltningsplan for området Lofoten – Barentshavet
- Utredningen er veldig vag og generell og sier ingen ting nytt når det gjelder mulige konflikter mellom petroleumsaktivitet og fiskeriene i området Lofoten – Barentshavet. Dette må utredes bedre gjennom egne scenarier.

Styret for Miljø- og utvikling har ingen kommentarer til utredningen utover dette og støtter det arbeidet som Fiskeridepartementet har igangsatt.